

LATVIJAS REPUBLIKA
BALVU NOVADA PAŠVALDĪBA

BALVU CENTRĀLĀ BIBLIOTĒKA

5.13

Pielāgotās literatūras bibliotēka

Krājuma komplektēšanas un attīstības koncepcija

2026. gads

Glabāšanas termiņš: **līdz nomainai**

APSTIPRINU
Balvu Centrālās bibliotēkas
direktore

R. Suseja
15. 07.2026., Balvos

PIELĀGOTĀS LITERATŪRAS BIBLIOTĒKAS

Krājuma komplektēšanas koncepcija

Pielāgotās literatūras bibliotēka ir Balvu novada kultūras, izglītības un informācijas iestāde, kuras uzdevums:

- nodrošināt ikvienam apmeklētājam ar redzes un lasīšanas traucējumiem kvalitatīvus bibliotekāros un informacionālos pakalpojumus, saturīgu brīvā laika izmantošanu;
- veidot un uzturēt bibliotēkas specifikai atbilstošu informācijas krājumu, pievēršot uzmanību mainīgajām lietotāju vajadzībām atbilstošā pielāgotā formātā – grāmatas palielinātā drukā, vieglajā valodā, braila rakstā, kā arī audiogrāmatas diskos un zibatmiņā;
- sekmēt iedzīvotāju ar redzes un lasīšanas grūtībām spēju orientēties plašajā informācijas piedāvājumu klāstā.

Bibliotēkas vispārīgs raksturojums

Pielāgotās literatūras bibliotēka (turpmāk tekstā - bibliotēka) ir Balvu Centrālās bibliotēkas (turpmāk tekstā - Balvu CB) struktūrvienība, kuras galvenais mērķis ir kvalitatīvu bibliotekāro, bibliogrāfisko, informatīvo, izglītojošo un izklaidējošo pakalpojumu sniegšana personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem, uztveres traucējumiem vai citādām lasīšanas grūtībām, kā arī personām, kuras fizisku vai citu traucējumu dēļ nespēj lasīt parasto iespiedrakstu.

Bibliotēka nodrošina piekļuvi informācijai jebkurai personai neatkarīgi no vecuma, dzimuma, reliģiskās vai rases piederības.

Bibliotēka nodrošina iespēju saņemt kvalitatīvu informāciju pielāgotā formātā uz vietas bibliotēkā, attālināti vai izmantojot pasta pakalpojumus. Apkalpo arī juridiskas iestādes - publiskās bibliotēkas, sociālās aprūpes centrus, dienas aprūpes centrus.

Bibliotēkas misija kā kultūras, izglītības un atbalsta centram uzlabot dzīves kvalitāti un nodrošināt informāciju pielāgotā formātā personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām.

Bibliotēkas lietotāju grupas:

1. Tiešā mērķauditorija - personas, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām;
2. Jebkura persona, kura izmanto bibliotēkas pakalpojumus.

Krājuma komplektēšanas un komplektējamo informācijas resursu apraksts

Bibliotēkas krājumu ar informācijas resursiem veido un papildina Latvijas Neredzīgo bibliotēka, pamatojoties uz “Deponējuma līgumu par pielāgotās literatūras krājumu” un “Deleģēšanas līgumu par valsts pārvaldes uzdevuma – iedzīvotāju ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītspēju bibliotekāro apkalpošanu”: starp Latvijas Neredzīgo bibliotēku (turpmāk tekstā - LNerB), un Balvu Centrālo bibliotēku stājās spēkā 2023. gada 1. jūlijā.

Bibliotēkas prioritātes un krājuma veidošanas pamatprincipi:

- Bibliotēkas prioritātes un krājuma veidošanas pamatprincipus pilnībā nosaka LNerB: LNerB ir vienīgā bibliotēka Latvijā, kura sagatavo pielāgotos informācijas resursus personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām. Bibliotēkas Skaņu ierakstu un informācijas tehnoloģiju nodaļa (SIITN) ieskaņo jaunas audiogrāmatas un tiražē tās dažādos audio formātos, kā arī restaurē iepriekšējo gadu audioierakstus. Braila raksta nodaļa (turpmāk - BRN) reproducē grāmatas palielinātā drukā un Braila rakstā, adaptē grāmatas vieglajā valodā;
- izvēloties iespieddarbus un dokumentus, nav pieļaujama politiska, konfesionāla, komerciāla vai cita ietekmēšana;
- piekļuve informācijai gan drukātā, gan elektroniskā formātā;
- efektīvas dokumentu piegādes sistēmas un informācijas vajadzību nodrošināšana, izmantojot SBA;
- kultūras mantojuma un novadpētniecības krājuma saglabāšana;
- lietderīga, saturiska brīvā laika pavadīšana.

Pielāgotās bibliotēkas vienotais krājums ir atspoguļots Latvijas Neredzīgo bibliotēkas tiešsaistes katalogā un ir pieejams ikvienam bibliotēkas apmeklētājam.

Bibliotēka nekomplektē izdevumus parastajā iespieddrukā, jo atrodas vienā ēkā ar Balvu Centrālo bibliotēku, kas nodrošina šo pakalpojumu visām mērķgrupām. Bibliotēka patur tiesības saņemtos dāvinājumus parastajā iespieddrukā nodot tālāk citām reģiona bibliotēkām.

Bibliotēkas krājumu komplektēšanas veidi:

- Bibliotēkas krājumu (grāmatas palielinātā drukā, braila rakstā, vieglajā valodā, klausāmgrāmatas, audioieraksti u.c.) veido, atjauno un papildina Latvijas Neredzīgo bibliotēka atbilstoši LNerB krājuma komplektēšanas koncepcijai;
- Bibliotēka reizi gadā veic preses izdevumu abonēšanu atbilstoši lietotāju interesēm, pieprasījumam;
- Krājuma rekomplektēšanu veic LNerB.

Krājuma komplektēšanas avoti:

- atbilstoši LNerB krājuma komplektēšanas noteikumiem (valsts finansējuma līdzekļi, pirkumi, dāvinājumi, VKKF piešķīrumi u.c.);
- abonēšana – Latvijas Pasts abonēšanas sistēma.

Dāvinājumu pieņemšanas kritēriji:

- Dāvinājumā bibliotēka pieņem pielāgotos informācijas resursus, kas atbilst bibliotēkas mērķauditorijas vajadzībām;
- Dāvinājums pilnībā pāriet bibliotēkas īpašumā, un bibliotēkai ir tiesības ar to brīvi rīkoties: bez saskaņošanas ar dāvinātāju saņemtos dāvinājumus dāvināt tālāk citām bibliotēkām, institūcijām vai piedāvāt apmeklētājiem;
- Bibliotēka patur tiesības atteikties no dāvinājuma, ja tas neatbilst tās profilam un lietotāju informācijas vajadzībām, kā arī saturiski novecojuši, noliekti, naida izraisošas informācijas saturoši izdevumi.

Seriālizdevumu glabāšana:

- laikraksti – 3 gadi;
- žurnāli – 5 gadi;
- vēsturiski nozīmīgi, pēc satura vērtīgi, novadpētniecības izdevumi - bez laika ierobežojuma.

Krājuma rekomplektēšanas (norakstīšanas) iemesli:

Bibliotēkas resursu izvērtēšana un norakstīšana notiek katru gadu.

Noraksta parastā iespiedraksta grāmatas, seriālizdevumus, Braila raksta grāmatas, grāmatas palielinātā drukā un grāmatas vieglajā valodā. Bojātos audiogrāmatu CD atjauno LNerB SIITN. Eksemplāru norakstīšanu katalogā veic LNerB. Atlase notiek atbilstoši šādiem kritērijiem:

- novecojuši pēc satura,
- bibliotēkas krājuma profilam neatbilstoši iespieddarbi un citi dokumenti,
- nolietoti iespieddarbi un citi dokumenti, kuri lietošanas procesā kļuvuši turpmākai izmantošanai nederīgi un kurus nav iespējams salabot,
- mazlietoti, nepieprasīti,
- bojāti stihisku nelaimju dēļ,
- nozaudētie iespieddarbi un citi dokumenti, kuri pazuduši (pasta sūtījumu laikā, brīvpieejas apstākļos) un kuru zudumu bibliotēka ir konstatējusi,
- iespieddarbi un citi dokumenti nav atgūstami bibliotēkas lietotāja vainas dēļ (piemēram, nozaudēti, bibliotēkas lietotāja dzīvesvietas maiņas dēļ),
- no lietotājiem neatgūstami (pie parādniekiem) – tiek norakstīti pēc 1 gada.

